

**Тарасова О. С.**

*аспірантка кафедри економіки та підприємницької діяльності  
Вінницького національного аграрного університету  
м. Вінниця, Україна*

*DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-297-8-19>*

## **ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ**

Необхідність постійного дотримання екологічної безпеки підприємства виступає гарантом для стабільного та максимально ефективного функціонування будь якого господарювання, починаючи з моменту його створення і до розвитку високого потенціалу в майбутньому. Становлення екологічної безпеки підприємства, як правило, відбувається шляхом формування і функціонування механізму та реалізації його інструментів.

Механізм екологічної безпеки – це цілісна сукупність методів та інструментів управління, за допомогою яких регулюються і координуються процеси природокористування в сукупності з виробничими і соціально-економічними процесами, забезпечується належний рівень екологічної безпеки виробництва і споживання, відтворюється якість природного середовища як суспільного блага.

Метою даного механізму є «екологізація» прийняття господарських рішень на рівні підприємств і організацій, які б передбачали охорону навколишнього середовища, як невід’ємну частину підприємницької діяльності.

На рівні діяльності підприємств «екологізація» виробництва має передбачати наступні кроки:

- впровадження раціонального природокористування, а саме економія витрат сировини, палива, енергії на основі застосування сучасного обладнання;

- запровадження екологічних нововведень у промисловість (виробництво продукції тривалого і багаторазового використання, комплексна переробка сировини та утилізація відходів виробництва і споживання);

- мінімізація утворення відходів, використання альтернативних та нетрадиційних джерел енергії;

– зменшення обсягу відходів завдяки використанню «зелених» технологій та застосування сучасних очисних споруд для запобігання викидів у атмосферу та стічні води.

Застосовуючи згадані вище напрями ресурсозбереження, необхідно прийняти до уваги особливості кожного регіону України та актуальних для нього економічних і соціально-економічних проблем. Підприємства, які діють в рамках прийнятого природоохоронного законодавства та у відповідності з критеріями екологічної ефективності допомагають суспільству й довкіллю. У результаті «екологізації» виробництва ми отримуємо нову модернізовану модель з поліпшеними еколого-економічними характеристиками, щодо впровадження механізму екологічної безпеки підприємств.

До основних ланок механізму управління екологічною безпекою підприємств відносять сукупність адміністративно-контролюючих та економічних інструментів. Першочерговим завдання підвищення ефективності «екологізації» виробництва є посилення державного контролю за дотриманням регламентів природокористування.

З урахуванням світового досвіду до найбільш діючих методів відносять:

– контроль за екологічною безпекою, а саме створення мережі стаціонарних і пересувних технічних засобів контролю за джерелами забруднення природного середовища;

– дотримання екологічних нормативів та стандартів якості навколишнього природного середовища шляхом впровадження інструментів, що сприяють дотриманню природоохоронного законодавства;

– узгодження державних, регіональних, суспільних та комерційних інтересів;

– оптимальне поєднання державного та ринкового регулювання процесів «екологізації»;

– встановлення плати, штрафної системи за забруднення природного середовища з урахуванням якісного складу викидів, гостроти екологічної ситуації в певних регіонах;

– забезпечення прискореної амортизації природоохоронного устаткування, кошти на регулювання цін первинних ресурсів і кінцевої продукції;

– збільшення економічного інтересу господарюючих суб'єктів до здійснення природоохоронних заходів, за допомогою застосування пільгового оподаткування і кредитування з низьким відсотком, субсидій,

дотацій і грантів, премій і призів, держінвестування у НДР і розвиток інфраструктури.

Україна за рівнем впровадження механізму «екологізації» виробництва значно відстає від розвинених країн. На жаль, більшість інструментів стимулювання екологічної діяльності підприємств існують лише на рівні нормативно-правових актів і не впроваджені в практику господарювання. Тому для посилення екологічної спрямованості Україні першочергово потрібно проаналізувати та опрацювати досвід інших країн, розвивати та впроваджувати екологічно чисте виробництво, розширювати діапазон міжнародного економічного та екологічного співробітництва, орієнтуватися на європейські стандарти «екологізації» економіки для зменшення техногенного навантаження на довкілля та поліпшення добробуту і якості життя суспільства в загальному.

### **Література:**

1. Мельник С. В. Економіка природокористування : навч. посіб. Одеса : Наука і техніка, 2012. 224 с.

2. Карпук А. І. Економічні інструменти регулювання господарської діяльності у сфері природокористування. Формування ринкових відносин в Україні. 2011. № 12. С. 139–144.

3. Страпчук С. І. Сталий розвиток аграрних підприємств на засадах циркулярної економіки : монографія. Харків : ДБТУ; Львів : Видавництво «Новий Світ – 2000», 2022. 380 с.

4. Хом'як О. А. Екологічний менеджмент: навчально-методичний посібник з організації самостійної роботи студентів екологічного факультету «Екологія і охорона навколишнього середовища». Біла Церква. 106 с.